

Právo německé.

Deutsches Rechtswörterbuch. Wörterbuch der aelteren deutschen Rechtssprache. Herausgegeben von der königlichen preussischen Akademie der Wissenschaften. Quellenheft Weimar 1912. Stran 87. Band I. Heft I. 1914. Sloupec 1—160.

Počalo vycházeti nákladem pruské Akademie berlínské široce založené dílo o starší právnícké terminologii německé. Když hlasy po nutnosti takového díla stále častěji se ozývaly, zvolena k provedení jeho 1896 komise odborníků a Schroeder převzal vědecké vedení díla. Od té doby pracovala pilně řada vědeckých pracovníků na excerpování význačných pramenů starší doby. Za hranici zvolena polovice XVIII. století, ač z důležitých důvodů i k některým pramenům mladšího původu přihlédnuto. Vypisovány právnícké termíny německé ať domácího ať cizího původu, k latinským nepřihlíženo. Při tom ovšem označení německé jest vzato v nejširším slova smyslu, neboť vedle pramenů a památek hornoněmeckých zabrány i památky langobardské, fríské, a anglosaské. O postupu práce podávány svého času obšírné zprávy, uveřejňované jednak ve zprávách berlínské akademie, jednak v *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte* oddělení germanistické.

Jako úvodní část díla vydán sešit zkratek pramenů excerpovaných, kde na sedmaosmdesáti stranách viděti rozsah práce přípravné, která excerpovala všechny význačné prameny německé. Pokud z celkového prohlédnutí zkratek mohl jsem seznati, vlastní territorium německé je tu probráno se vzácnou úplností. Méně úplné jsou německé prameny ze zemí českých, z nichž mnohé tištěné i rukopisné nejsou vůbec excerpovány. Někde jsou nedopatření na př. Sausse, *Rechtbücher der Stadt Guben*, Guben ohne Jahr, jest z roku 1858 (str. 28, Guben R. B.). — Naprosto chybně jest *Peinliche (Hals-)Gerichtsordnung Josephs I. für die Sudetenländer 1707* (str. 74. *Sudeten HGO*), titul přece zní docela jinak; *Neue Peinliche Halsgerichtsordnung vor das kön. Böhaimb, Marg. Maehren u. Herz. Schlesien Prag 1707*. Takové libovolné změnění titulu není přece vědecky přípustno.

Jak z prvního sešitu vlastní díla jest patrno, jest uspořádání dle nových forem pořádkem abecedním. Materiálu jest velice mnoho a zpracování velmi přehledné a důkladně. Po vyjití větší částky tohoto široce založeného a potřebného díla se k němu ještě vrátíme.

J. Kapras.

Schvanel R., Stadtverfassung nach Magdeburger Recht. Magdeburg und Halle. (Gierkes Untersuchungen zur deutschen Staats- und Rechtsgeschichte, Heft 125.) Breslau 1915. Stran XII. a 379.

Právo a organizace magdeburská má pro české právo svůj význam jako právo největší části měst v České koruně, třebaž později značnou část tohoto svého území ztratilo na právo pražské. Z toho důvodu mají studie o magdeburských poměrech význam i pro naše právní otázky. Neboť třebaž při recepci magdeburského práva městského v českých zemích,

jak správně ukázal Zycha, jde především o recepci tamního práva soukromého a trestního, ukazují sdělení právní a naučení právě z nejstarší doby, že ani organizace nebyla bez významu, třeba ovšem na pozdější vývoj měla vliv čím dále tím menší.

Schranil přináší svou prací významný příspěvek k dějinám zřízení magdeburského jednak v Magdeburce samém, jednak v Halle nad Sálou. Autor probírá nejprve městskou ústavu magdeburskou a to především moc a právo arcibiskupa jako pána města, jeho orgánů purkrabího, šoltysa a šefů, různá finanční práva pána města (trhy, clo, mince a j.) a závěrkem této stati ukazuje, jak od XIII. do XV. století zvolna ustupovaly význam a moc arcibiskupa a jeho orgánů před samosprávou městskou, která se pak stává zvláště významnou pro celé městské zřízení magdeburské.

V druhé části líčí autor, jak vznikl svazek měšťanský, jaké rozdíly byly mezi měšťany, a co to byla půda městská. Od XIII. století hlavním zástupcem obce stává se rada, jejíž zřízení průběhem doby se prohlubuje, a v jejíž čelo dostává se purkmistr. Vedle rady jest veliká obec, a různé orgány podružné, zvláště organizace cechovní.

Podobným postupem jako v Magdeburku sleduje autor v druhé hlavní části osudy zřízení městského v Halle.

V konečném shrnutí výsledků práce ukazuje autor, že třeba v jednotlivostech v obou městech, která lze nejlépe označiti jako sesterská, byl rozdíl, v základních rysech vývoj děje se shodným způsobem. Za základní dvě otázky ústavy městské obou měst považuje autor vyrovnávání mezi principem vrchnostenským a společenstevním a vytvoření se obce v korporaci. Dle něho základem moci obce není ani sbor šefů ani rada, nýbrž obec sama, jako soubor všech občanů, kteří ve svém shromáždění vykonávali jisté funkce. Vývojem zmenšuje se vliv pána města na správu, zvláště když úřad šoltysa dostal se do svazku lenního a stal se dědičným. Tím se šoltys dostal do obce samé, jsa primus inter pares, a současně s mizením vlivu pána města stoupal význam obce, která z pouhé jednotky místní a osobní stala se korporací. A teprve když již korporace ta tu je, dochází ke zřízení rady, jako hlavního orgánu samosprávy městské, při čemž porádě vedle ní zůstává šoltys a šefové. Rada má správu a hospodářství, šefové soud, tyto dva orgány zůstávají proto vedle sebe a projevují se i ve tvoření práva (Recht und Willkür). A ještě jednu charakteristickou známku magdeburské městské ústavy třeba uvést; neplatila tam zásada Luft macht frei.

Práce Schranilova tvoří dle jeho předmluvy pouze část větší práce, která měla pojednati o městském zřízení měst magdeburským právem se řídicích. Z různých důvodů vydal autor prozatím jen základní její část svrchu uvedenou. Některých vývodů jeho bude lze dobře upotřebiti i pro naše poměry.

J. Kapras.

Beer K., Ueber Lösungsbücher und Lösungswesen böhmischer Städte im Mittelalter. Mitteilungen des Instituts für oesterreichische Geschichtsforschung XXXVI. (1915), str. 31—95.